

Szerkesztői szállítás:

Belső-farkasutca 55. szám, hova a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

Az értékes czikkek díjaztatnak. Kéziratok nem adának vissza.

Előfizetési díj:

Egész évre 12 frt.
Félévre 6 „
Negyedévre 3 „
Egy óra 1 „

Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő napok kivételével.

KELET

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.**Kiadó-hivatal:**

Stein János könyvkereskedése, hova az előfizetések s hirdetések küldendők.

Hirdetési díjak:

Négyezer hasábozott garmond sor ára 6 kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakori hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetések felvételnek:

Bécsben: Oppelik Alajosnál (Wollzeile 22.
Haasensteint és Voglertnél (Neuer Markt 11.)
Pesten: Lang Leopoldnál (Erzsébet-14 9 szám emelet.)

„KELET”

előfizetési feltételei:

Egész évre 12 frt. Negyedévre 3 frt.
Félévre 6 frt. Egy óra 1 frt.
Egyes szám ára 5 kr.

Az előfizetési pénzek — legczélszerűbben postai útványnyal — Kolozsvárra, Stein János könyvkereskedésébe küldendők.

A „Kelet” kiadóhivatala.**Pest, márcz. 11. 1871.**

(T.) A mult hó utolsó hetében ismét tanulságos tárgyalás folyt országgyűlésünkön.

Ámbár az alkalom nem volt legjobban választva, az ellenzék mégis egy héten át hallatta óhaját, elveit, felfogását a magyar hadsereg iránt, s hangoztatta a kedvencz thema felett már oly sokszor hallott kifogyhatlan változatait. Minél kedvesebbek e hangok közönségünk előtt, minél hajlandóbb ez azokat a tárgy fontosságához illő komolyság helyett érzelme s időszerűtlen felhangoltsága nézpontjából ítélni: annál helyesebbnek tartjuk az említett tárgyalásra röviden visszatekinteni, mit tennünk eddig legyőzhetlen akadályok gátoltak.

Meggyőződésünk szerint a közös hadsereg a kiegyezés egyik legtermészetesebb, legindokoltabb következménye. Minden egyéb közös ügyben a dualismus s annak tágabb kapcsolata megengedhetőbb volna, mint épen a hadseregben, melynek egysége a magyar állam külön érdekeinek is jobban megfelel, mint a külön magyar hadsereg.

E magyar hadsereg is különítessék bármennyire el, külön nemzetiségeket fog soraiban számítani, s nem foghatjuk meg, hogy azon hadseregben, melynek feladata az összes birodalmat és hazánkat is oltalmazni, mi okból tarthatnók biztosabb alkatrésznek a román vagy orosz, mint a lengyel vagy tájert. Azután két külön hadseregnél valószínűsíthető-e

az egyöntetűség annyira, mennyire azt a vezénylet felette szükséges egysége s ettől feltételezett pontossága kívánja.

Bizonyos továbbá, miszerint, feltéve — habár meg nem engedve — hogy a magyar hadsereg különválasztása czélszerű volna, még ez esetben is az ellenzék által javasolt mód és eszközök időelőltiek volnának s hosszabb előkészületeket tennének szükségessé. Mi tehát a magyar hadsereget nem pártoljuk; az ellenzék által a végett sürgetett módok és eszközöket pedig általában czéltalanoknak, gyakorlatiatlanoknak tartjuk. Másrésről azonban ki kell nyilatkoztatnunk, miszerint a magyar hadcsapatoknak jelen állapotával is megelégedve nem vagyunk. Nézetünk szerint, valamint a közügyek más ágai-ban, úgy azok egyik legfőbb ágában, t. i. a hadseregben s általában hazánk védelmi állapotára nézve, a paritás vagyis jobban kifejezve, az egyenlő czélszerűség elve az, melyet felállítottunk, azon czél, melyet elérnünk kell.

Legyen a magyar-osztrák, vagy ha tetszik osztrák-magyar hadseregnek, nem mint eddig egy jobb és egy bal, hanem két jobb keze, melyek közül egyiket az osztrák, másikat a magyar hadcsapatok tegyék. Ha vannak egyének, kik mindkét kezöket a tökély egyenlő fokára emelni képesek, annál kiválóbb ez a birodalmi hadseregnél. Legyen továbbá a magyar-osztrák birodalomnak a lajtháninni alkatrésze ép oly védelemképes, minő a lajthántuli. Hogy ettől most még távol vagyunk, bizonyítani könnyű, valamint világos, hogy ez azon czél, melyre törekednünk nemcsak jogosítva, hanem az összes birodalom, valamint hazánk legfontosabb érdekei által sürgetve vagyunk.

Kik eddig azt hitték, hogy e részben még várhatunk, azok is a teendő gyorsítására elegendő okot találhatnak azon — hogy többet ne mondjunk — félrehúzó magatartásban, melyet a delegációk közelebbi tárgyalása alatt a lajthántuli delegatusok közül éppen az irányadó államférfiak tanusítottak.

A területi hadosztályok rendszere, mely iránt, hogy a jövő delegatio elé egy tervet készítsen, a

Majd Sz. Mátray Laura szavalt Szász Gerő prologját, melyet t. olvasóink örömeire egész terjedelmében ideigittunk:

Ma ötven éve Édes fájó emlék!
— Évezredekben egy röpke perc csupán!
Hol vannak ők, kik ezt megünnepelték,
És hol leszünk mi, ah, ötven év után?
— Ám hadd, romoljék, vesszen az, mi földi,
A szellem él, rajt nem fog semmi átok!
Keblkünk, ime, tiszta hála tölti
Írántat, kik legelső ők valótok. —

Kicsinyke mag volt, mit ők elvetettek, —
Játék csupán, hogy gyermekeket intsen: —
Templom a ház most, hol a költészetnek
Gyönyörre keltő szűk korlátja nincsen. —
— Csapong a szellem; — itt van szép országa;
S ki érti nyelvét; az égbe száll — hitért,
Hogy lelkesüljön vagy bukjon a gyáva:
S mindez a nyelven, melyet mindenki ért. —

E drága nyelvre föllángol a kebel:
Lágy mint a szellő; és zordon mint a vész; —
Virág ha nyílik, madár ha énekel:
Összhangba benne, mind egyesülve lész!
E drága szép nyelv, melyen anyánk beszélt;
Melyen a köny hull boldogságban, kinban;
Ha szólni hallunk bünt, tévedést, erényt:
Nagy fűségben: otthon csupán itt van! —

Jer, ifjú lányka — lilium sziveddel —
Hallgasd Rómeot, figyelj az égi szóra:
S a cyprus-lombot homlokodra tedd fel,
Ha elközelget a szerelmi óra! —
— S te ifjú ember, — Vezuv-szenvedélyvel —
Kebledbe hordván a nagy mindenséget,
E roppant semmit, egy csókért cseréld el:
Jer, gyógyít ez, ha szived kinja éget. —

S te hős, te férfi, kit nagygyá tesz erőd,
Hordván a terhet azért, mi szent, igaz;
Ha összetörnél a büszke czél előtt:
Borulj le itten: s számodra lesz — vigasz.
— Jertek, oh, jertek, kik őrző gondtal, vágygally,
Lélekbe, szívbe csüngtök e szent hazán,
Ezt hön szeretni — mely az égi szárnnyal —
Itt megtanultok, Melinda, Bánk szaván. —

mult delegatio a közös hadügyének kötelességévé tette, kétségen kívül az első lépés lesz arra, hogy a birodalmi hadsereg hadcsapatainak, valamint általában a birodalom két alkatrészének harczképességére nézve a paritás elve valószínűsíthető; a tökéletes végrehajtásig azonban az első lépés után még igen sok tennivaló lesz. Hogy mindez minél előbb s csupán a czélszerűség által korlátolt időhaladék alatt megtörténjék, ezen félbeszakasztás nélkül egész igyekezettel és ernyedetlenül kell munkálnunk, mert különben azon vád találna, hogy hazánk legszentebb érdekét, védelmi erejét és képességét hanyagoltuk el.

Ha a fent kijelölt irányban ép oly eszélylyel, mint szorgalommal működünk, kétségkívül több jót eszközölünk, mintha a közönséget ábrándos vágyaiban és törekvéseiben még inkább megerősítjük, s benne üdvös munkásság helyett a jelen viszonyok iránti indokolatlan ellenszenvet tápláljuk és öregbítjük.

Pest, márcz. 10. 1871.

(A.) Austriában ismét dühöng a vihar. A városok tiltakozásokat intéznek a ministeriumhoz, a német hírlapok haragjuk özönébe szeretnék azt fojtani, zaj és zavar van mindenütt, mintha a birodalom végórája ütött volna. És miért e vihar? Az osztrák kormány megtiltotta, hogy Austriában a porosz győzelmek dicsőségére nyilvános diadalünnep, fáklyásmenetek stb. rendeztethessenek. Kiemeltük, hogy csak a nyilvános ünnepélyességek tartása elé lön akadály téve, azokkal, mik a lakosok magántermeiben történnek, a bécsi ministeriumnak törödni eszeágába sem jut. Ugyanazok, kik néhány hó előtt tele torokkal követelték a magyar-osztrák birodalomtól a szigorú semlegességet, ma magok akarják azt a legflagransabb módon megszegni, midőn egyoldalulag demonstrálnak az egyik hadviselő fél javára. A birodalom érdeke és méltósága ma éppen egy megkívánja a semlegesség megóvását, mint a háboru idején, s a ki Bismarck gróf mellett tüntetni akar, menjen Poroszországba. Az osztrák-magyar birodalmat ilyenképp oly éretlen, mint gonosz jelenetek színhelyévé tenni nem lehet.

— Szerettek ők is, hajh ötven év előtt!
S erőben, im, él magyar nyelvünk, hazánk, —
Sírjok fölött, ah, forró vágyak betölt:
A szent örökség tisztán maradt reánk!
— Fogunk-e élni más ötven év ha telve?
E ház akkorra, ha lombot hajtana
— Örököj felette: hazám szent szerelme; —
Vigyázz körülte: művészet anygala!!

Erre egy szép képlet tárult fel előttünk. Főnt a gyönyörű Pannonia (Kassayné), alább a muzsák, kik dicsőszorukat nyújtottak a költőknek, művészeknek, jellemzetes csoportulatban.

Ez volt az est első szaka.

A másodikban Szigeti mesteri „Becsületszó“-ja ritka szabatos, mondhatni művészi, összefágó előadásban, — s végül Erkel Bánk-Bánjának első felvonása, szintén sikerült mozzanatokkal.

Szép egy este volt ez! mely a mult emlékei és a jövő reményei között oszlott meg. A jövő a mi kezünkbe van letéve, s mi lesz az — setét fátyol fedi . . . De az unokák, kik őseikről lelkesedve emlékeznek meg: a hitbizományt nem fogják elejteni!

S szabadjon itt, ez emlék-ünnep alkalmából, még egy tekintet vetnünk a multra. Álljon itt, szöszszinti szövegben, P. Horváth Dániel prologja, melyet most 50 éve a megnyitás alkalmával monda el:

A' Játékszin volt eddig-is
Gyakran kedves mulatságtok,
Olyan, melybe több izekbe,
Szívetek nem kevés részt vett.
De még eddig Honnyi nyelven
Állandóul nem folytatott,
Nem lévén tulajdon Háza,
Melybe gyakoroltathassék,
És imé most, Magyar Műsánk
Melpomene', Tudományja
Játékait, mely diszes szép
Épületbe határozta!
Ennek már állandósága
Édes reménnyel biztathat,
Hogy a' mi eddig búcsóba
Rengett, olykor el is aludt;
Itt, a' Nemzet Hajlékba

A „KELET” TÁRCZÁJA.

A kolozsvári nemzeti színház ötven éves jubileuma.

(Márczius 11-dikén.)

Ötven év — szép idő, ha mindjárt egy nemzet életében fordul is elő, de legkivált a magyar nemzetében, hol a kultura fejlődése jórészt csak az utóbbi ötven évtől számítható. S ki tagadná meg, hogy épen a nemzeti színészetnek mily mélyreható befolyása volt és van nemzeti öntudatos életünk, nemzeti kulturánk fölbredésére, megindulására, megizmosodására!

Kétszeres ünnepet ült tehát az egykor fejedelmi, kincses Kolozsvár, az erdélyi magyarság zászlóvivője, a nemzeti színészet Bethleheme, midőn színházának, az országos színháznak ötvenedik évfordulóját tartá föl. A tulajdonképi ünnep ugyan — a mint illik az országos színházi választmány által rendezve — csak a jövő hó elején lesz meg, — de maga a színészi kar sem akart, sem tudott hálátlanul megelégedezni a hajlok megnyitására, mely ugy szólván először nyujta állandó védet az uttalan bujdosóknak, mely bár szerény, de forró kebelére ölelé a művészetet, mely kétszeresen vala égi jövevény, mert nemzeti művészet vala. És ez nem paradoxon, — mert a magyar jól tudja, hogy mit tett az, midőn legalább bár valamije, bár játéka lehetett nemzeti . . .

A kolozsvári színház történetének vázlatos leírása ép most foly tárczánkban s ez fölment bennünket ez eszmék tovább fűzése alól. Adjuk tehát röviden magának, a szerény ünnepélynek rövid rajzát.

A nézőtér minden zuga tömve lelkesült közönséggel, s köztük néhány olyan, ki ötven év előtt szintén jelen volt az ünnepélyen. Akkor a lelkesültség tüze, most az emlék könyűje égett szemekben . . .

Felgördült a függöny és megzendült, Isten áldd meg a magyart! a lelkes apák lelkes éneke, mely az unokákra is igazul maradt fön . . .

Különös világot vet az osztrák németek szellemi miveltségére, hogy nem szellemi tort, hanem diadalünnepet ülnék ama nép bukása felett, melynek alkotmányukat köszönik. Franciaország óvta meg őket 1866-ban ama sorstól, melybe most ő maga jutott. Poroszország, mely őket akkor az ürügy alatt, hogy bastardok és nem németek, Németországból csufos módon a szó szoros értelmében kidobta, ezzel még nem elégedett volna meg. Ha Napoleon császár „megállj”-t nem kiált Bismarck gróf elé, elveszi tőlünk Csehországot s húsz millió tallér helyett ötszázat fizettünk volna hadi kárpótlásul. És ugyanezen Poroszország diadalát ma az osztrák-németek akarják megünnepelni! Oly politikai nyomorúságról tanuskodik e körülmény, minőt még az osztrákoktól sem tételeztünk föl.

Minket magyarokat, kik a *pragmatica sanctio* által Austriával a közös védelem ügyében alkotott kapcsolatot 1867-ben a modern államlét szükséglete szerint kibővítettük, újonnan megalkottuk, ezen jelenségek különösen érdekelnek. Szövetségtársunk az, kik egy külföldi hatalommal, bizonyos eshetőségek közt halálos ellenségünkkel ma csak coquetiroznak, de ki tudja, nem fognak-e holnap conspirálni is? Az osztrák kormányának kötelessége, hogy ily kórsymptomákat, ha kell vassal is elfojtsa. Meg nem tűrheti, hogy szemei előtt nyíltan hajsák a vizet a porosz malmára, kik azt szokott ügyességükkel kiaknázni fogják. Meglehet, hogy sokaknak a bécsi kormány tilalmi rendelete nem fog szabadelvűnek látszani, de midőn az állam alapjainak megrendítéséről van szó, ott az intézkedéseket nem abstract elméletek, hanem a politikai czélszerűség mértékével kell mérni. A németek eget-földet megingató kiabálást kezdték, midőn a csehek Moszkvába vándoroltak volt. Az, mit ők ma tettek vagy tenni akartak, ép oly hazafiatlan, ép oly felségárulás volt, mint a csehek akkori magatartása.

Ha az osztrák sajtóban a politikai érettségnek csak egy szikrája is lenne, maga figyelmeztette volna a lakosságot a poroszérmű tüntetések osztrák-ellenes voltára és káros következményeire. Mostani zaját és kiabálását a hivatás félreismerésének, hazafiatlanságnak kell tulajdonítanunk. Valóban nem sokára ki fog tűnni, hogy az osztrák birodalom védőit és eszméinek fentartóit a Firicsekek-, nem pedig az osztrák sajtóban kell keresnünk.

BELFÖLD.

Sz.-Régen, mart. 3-án.

(Folytatás.)

És már az idézett számadatok által ki van mutatva, hogy Horváth Mihály állítása nem a levegőben, hanem a valóságban létezik.

4) A történelmi multat illetőleg megkivánjuk jegyezni, hogy Erdély jelenleg fenálló politikai felosztása már régebben is czélszerűtlennek és tarthatatlannak ismertetvén el, az 1841/3-ki országgyűlés bizottmányt küldött ki annak újabb felosztása iránti tervezet előterjesztésére, mely Tordamegye felsőkerületéből és Kolozsmegye örmé-

nyesi, n.-nyulási és tekei járásából, ugy Naszódvidéke említett helységeiből egy új, Régen- vagy Görgény-megye név alatti törvényhatóság alakítását véleményezte.

Ennek alapján 1869. sept. havában Tordamegye felsőkerülete és Régen vidéke lakóai népes gyűlést tartván, a ministeriumhoz e tekintetben feliratot intéztek, melyből a fennirt érvek alapján, egy vidékek központján Régenben felállítandó 1-ső folyamodású kir. törvényszék székhelyéért kérelmeztek; indokait a „Kolozsvári Közlöny” azon havi egyik számában is közdiscussio tárgyává tévén.

Az országgyűlési 25-ös bizottság véleményének köz-hírré jutása után, nem késett Tordamegye állandó képviselő bizottmánya is 1870. december 19-kén tartott gyűléséből a magos hongyüléshez ugyan e tárgyban egy okadatolt előterjesztést, illetőleg kérelmet intézni, miután Régen-vidéke idej. 7-én népgyűlést tartva, részről is egy újabb, a képviselőházhoz intézett, és érvekkel támogatott kérelmet adott be a jelzett 97 helységeiből 6369 birtokos aláírása alatt, egy 1-ső folyamodású kir. törvényszéknek Régenben leendő felállításáért, egyszersmind tervezetet is nyújtván be az ahoz tartozó Régen, Görgény, Örményes, Teke és Dédán felállítható öt járásbíróságok iránt, egyenként 20,000-et meghaladó lélek számmal.

5) Nem érezzünk magunkat hivatva egész Erdély politikai felosztásának taglalásába ereszkedni; minélfogva, csak a hozzánk legközelebb eső vidékeket véve tekintetbe, bátrak vagyunk kinyilatkoztatni, miszerént a cikkiró, sőt a 25-ös bizottmány által is javasolt M.-Vásárhely és Beszterce közötti fel- és beosztása vidékünknek, nem csak egyedi tekintetben, de a fenn kifejtett Erdély legactívabb tutaj kereskedésén is a legmélyebb sebet ejtené; miután

a) e fennirt körvonaltás szerént vidékünket képező helységek lakóinak legnagyobb része, a semmi forgalmi összeköttetésben nem levő, és 10—16 mértföld távolságra eső M.-Vásárhely, vagy Beszterce városaiba lennének kénytelenek utazni minden ügyes-bajos dolgaikban, mely körülmény pedig az annyiszor hangsúlyozott gyors és olcsó igazságszolgáltatás elvével homlokegyenest ellenkezik.

b) A fenn említett nagymérvű tutaj és más fake-reskedési viszonyoknak önkéntes következése az, hogy csak ezen üzlet tekintetében is, számos szerződés készül, és váltók állítatnak ki Sz.-Régenbe fizetendőleg, minélfogva ezen forgalmi központnak kivívása igazságszolgáltatás tekintetében egyértelmű volna a tutajkereskedés nagymérvű csökkenésével és pedig annyival is inkább, mert jelenben Sz.-Régen városának, mint külön törvényhatóságnak külön, és Bordamegye felsőkerületének is külön 1-ső foku társas bíróságai vannak s ezenfelül három egyesbíróságot számlálnak keblükben.

Ép ez okon mondta ki egyik gyűlésünkben egy nagy hazánkfi, parlamentünk tagja, hogy ha Régen jelenben egy 1-ső foku törvényszék helyiségétől elűttenék is, a tapasztalásból felmerülő nehézségek miatt, pár év alatt az itt fel fogna állítani.

c) A mi óhajításunk sem M.-Vásárhelynek, sem Beszterczének, Kolozs, vagy Doboka-megyének nem praedjudical, sőt elismerjük, hogy mindezeket társas bíróság és megyei központ illeti meg.

(Vége következik.)

Pest, mart. 10.

(B.) A pénzügyminister költségvetése a mai ülésben befejeztetett s így az összes budgettárgyalásokból csak még egy pár apróbb kérdés van hátra, mi nem sok időt fog igénybe venni.

Csupán a közösyügyekre a delegatio által megszavazott öszvegnek a budget t. czikkbe való beigtatása alkal-mával fogja a bal és balközép pattogatni dictióit, a következő külpolitika ellen.

Nékünk nem lehet feladatunk Beust politikáját oltalomba venni, sőt általában a semleges hatalmak eddig s most követett politikáját sem lennének képesek föltétlenül védeni, de ha mint a szélsőbal emberei annyira kívántuk volna hajtani a semlegességet, hogy még az előkészületeknek is ellene lettünk volna, s ha mint a balközép, oda nyilatkoztunk volna, hogy a német nemzetet, az-az Poroszországot nem kell törekvésében akadályozni: akkor most nem mernénk lándzsát törni Beust politikája ellen.

A mai ülésben előfordult az erdélyi muzeum segélyezési ügye is, s bárha a ház a Simay Gergely által indítványozott 10,000 forintot nem is vette föl az 1871-diki költségvetésbe, de az egyes nyilatkozatokból s különösen a pénzügyminister nyilatkozatából teljesen biztosítva lehetünk az iránt, hogy a kolozsvári egyetem ügyét az erre kiküldött bizottmány külön fogja tárgyalni s miután annak létrehozatala körül semmi nehézség nem fordul elő: annak költségei már az 1872. évi budgetben helyet fognak foglalni s ennek következtében, miután a muzeumra az egyetemnek mulhatlan szüksége van, ugyan ez alkalommal gondoskodva lesz arról, hogy muzeumunk anyagi tekintetben is oly állapotba helyeztessék, hogy a tudomány követelményeinek teljesen megfelelhessen.

Országgyűlési tudósítás.

Pest, mart. 10. 1870.

Elnök: Somssich Pál; jegyzők: Bujanovics. Májláth.

Az előzmények után fölvétetik a napirend: a pénzügyministerium rendkívüli költségvetése.

A rendkívüli fedezet 1. cziménél (államjavak eladásából: 949,303 frt) felszólal

Tancsics Mihály, az államjavak eladását viszonyainknál fogva nem helyesli.

B. Simonyi Lajos elfogadja Simonyi Ernő azon határozati javaslatát, hogy az államjavak eladása törvényjavaslat alakjában terjesztessék be.

Kerkápoly Károly p. ü. miniszter azt gondolja, hogy legjobb volna, ha az egész czim újból meghányás végett a pénzügyi bizottsághoz utasítatnék. (Helyeslés) Móricz Pál, Szomjas József, Jankovits Miklós ezen indítványhoz hozzájárulnak, valamint Madarász József is.

Simonyi Ernő indítványozó megnyugszik ebben és tegnap benyújtott határozati javaslatát kész visszavonni.

A ház e czimet visszautasítja a pénzügyi bizottsághoz.

Ezután a fedezet többi rovatai is elfogadtatnak; mindössze 9,588,178 frt.

Móricz Pál: kérdést tesz a megürült püspökségek időközi jövedelme felől.

Kerkápoly. A ház tavaly azt határozta, hogy e tárgyban törvényjavaslat terjesztessék elő, ez nem az ő dolga, hanem a vallásügyminiszteré. Ő szóba hozta ezt b. Eötvös előtt, ez foglalkozott is e tárggyal, de közbejött betegsége.

Luksits Bódog fölemlíti az 1866-dik porosz invasio által a felvidéken károsultakat.

Kerkápoly p. ü. miniszter kéri előtte szólót, hogy határozati javaslatát kérdésnek vehesse, mely neki alkal-mul szolgál, hogy e tárggyal foglalkozzék.

Luksits Bódog beleegyezik.

Ezután a ház a közös nyugdíjak költségvetésére tért át. Kéretik e czimen 280,000 frt. Huszár Imre, miután a törvény kötelez rá, elfogadja a tételt, bár nem szívesen. — A ház ezután vita nélkül megszavazza a tételt.

Következik a közmunkatanácsnak a 24 milliónyi kölcsönből engedélyezendő hitel. Megszavaztatott Széll Kálmán előadó indokolása után a p.-ügyi bizottság jelentése

Az erdélyi országos színház keletkezése, alapítása, építtetése és megnyitása.

Kövári László „Erdély Történelmé”-ből.

(Az 50 éves jubileum alkalmából.)

(Folytatás.)

Magyarországon 1790-ben az országgyűlés összeült, s kimondá a nagy ígét: hogy nyelvünk leghathatósabb eszköze a színészet lenne. S e szóra Pesten, azon évben meg is alakult egy színész társaság, mely az év oct. 23-án első előadását Budán meg is tartá; de játékaival valódi sorát csak 1792. máj. 5-től lehet dátálni.

Ily körülmények közt köszönté Erdélyt az 1792-ik év, mikor is Fejér János, István, Sándor és Rózália testvérek Tordáról a főkormányzókhoz kérvényt nyújtának be, melyben színésztársaság alakíthatása iránt folyamodtak, mit a főkormányzók nekik örömmel engedélyezett. Azonnal társaság alakításához fogtak; Enyedről három jeles fiatal nyertek meg: Konecz Józsefet, Sáska Jánost és színészetünk egykori csillagát, Jancsó Pált; Kolozsvár is kiállítá a magáét, a színigazgatói talentummal felruházott Kócsi Patkó Jánosban. Gr. Bánfi György, ki nem csak a közügyek-, de a közszellemnek is főkormányzója kívánt lenni, olygarkai háztartásánál fogva, mely néhány rendbeli hatos fogatban, százkara menő szegényeknek folytonos főzetésben s hasonlókban nyilatkozott, — a színészet pártolását azonnal divattá tévé; a mint a gróf és az idegen ajkuból honleánygyá lett neje, Palm Josefa grófnő megnyitá erszényét, gr. Gyulai Ferencznét, gr. Kemény Sámuelnét, gr. Mikes Jánosnét, gr. Teleki Ferencznét, cons. Gál Jánosnét azonnal ott látjuk, a pártolók sorában. Ily pártfogás mellett nyílt meg Kolozsvárt az első szini előadás 1792. nov. 11-én.

Színház még nincs. Az előadások dr. Pataki házánál folynak. A társaság még ez időben önkormányzatra van utalva. Azonban Kócsi P. Jánosban oly férfi jutott a dol-

Gyarapodik, nagyra terjed.
Ezen Remény ösztön arra,
Hogy mi legyünk oiy' mérések
Ezen szép nagy Mesterségnek
Ábrázolását kezdeni.

Szokása az a' Magyaroknak:

Hogy tulajdon lakó Házát

Barátival fel szentelje!

Úgy vegyék azért kérélek,

Ez' Hazafi indulatunk,

Mint e' Szinnek oly Innepét,

Melyen Hazánk' Szeretete,

A' Nemzeti tiszta érzés,

Hogy diszt adjunk ezen Háznak,

Előtekbe ki állított

Hol is lehetne e' fényesbb

Mint e' Pompás Sokaságba?

Melybe sok száz Hazafinak

Szive repdes örömbbe

Látván hogy már Nekie is

Nemzeti Theatruma van.

Mi pedig ezen Innepen

Z R I N Y I M I K L O S t adjuk elő

Az okból: hogy megmutassuk

Mint érez az Igaz Magyar!

Szent volt Ennek önn' Hazája,

Szent Királyjának Tetszése,

És ezen szent két szempontból

Nemzetéhez szeretete

Oly nagy, és határtalan volt;

Hogy: Életet, Háza-népét,

Vitézeit, és vagyonát

Hídeg vérrrel feláldozta,

Tsak hogy a' Magyarok' Egén

Egy Csillaggal több rogyogjon!

Ne vélték azt gondoljuk:

Halhatatlan meg nevezett

Bajnokunk ily' nagy Tettét

Voltaképpen ábrázoljuk,

Sőt ha közelitünk ahoz:

Hogy Játékunk édes érzést

Gerjeszthessen Szívetekbe,

Úgy is tudjuk, mi a' sorsa

A' legkedvesebb Actornak.

Tudjuk azt: hogy nem terjedhet

Kellemeinek érzése

Századokra, mint Apelles

Esettyének Vonásai.

Mint az híres Medicinek

Márványba hagyott Remeki,

Vagy a' Görög Homérusnak,

Ma is tündöklő Dalai;

Hanem az hang' enyészével,

Mely fületek kecségeti,

És a szívre is úgy el hat,

Hogy némelykor méj érzésbe

Olvad: és csak nem andalog,

Bájjól szép mestersége!

Ereje csak addig terjed:

Mig szavai el'hangzottak,

És a' viszszhang' megszűntével,

Borostyánja el is aszszik.

De mi ezt is elmellőzve

Tudván azt: hogy e' századba

A' Valóság, 's költemény közt

Igen kevés a' különbség,

Fogadjátok jó szándékunk

Szokott nagy Szívességekkel!

Mellyet hogy ha megnyerhetünk,

Nemzeti szép Theátrumunk'

Legelső fényes estvéljét

Voltaképpen Innepeltük!

Mivel pedig ezen szép Ház

A' nemzetnek Tulajdona

Nyissuk meg mint Hiv Magyarok,

Illyen öröm kiáltással!

Éljen a' mi FEJEDELMŰNK!

KI' Uralkodása alatt

Theatrumunk így fel-épült,

Éljenek KÉPVISELŐI,

A' Felséges FŐ Kormányzók!

Mely NEMZETI Kívánságunk,

Víg trombiták harsogjatok!!!

szerint fővonalokra 35 ezer, e vonalak elmunkálataira, helyszíni s magasságrajzi költségekre 59 ezer, a budapesti szabályozási és építési tervre nézve kiadandó pályázat költségeihez 14 ezer frt.

Elfogadják a p. ü.-miniszter hat. javaslata, mely szerint a főkönyvelési osztály javadalmazásából az 1870. év folytán megtakarított 8000 frt és az államszék elnökének rendelkezésére bocsátatik.

Szlávy megszakitva a tárgyalást, póthitel iránt nyújt be javaslatot. Kinyomatik.

A további napirendben tárgyalás alá kerül Hodossy Imre indítványa, mely az egyetemi tanárok fizetésére vonatkozva az 1871-ki közoktatásügyi budgetben a „Tanárok és hivatalnokok pótlékai cím” alatt utolsó helyen előforduló ezen tétel helyett: „az egyetemi tanárok fizetésének ideiglenes felemelésére és évtizedi pótlékokra 24,000 frt” — szavaztassék meg, e szavakat kívánja feltétni.

„az egyetem három világi karánál működő 48 rendes és 8 rendkívüli tanárok 1364, illetőleg 1000—1200 frtnyi alapfizetésének 2500, illetőleg 1500 frtra felemelésére és évtizedi pótlékokra 57,680 frt”

Az állandó pénzügyi bizottság e tételt az eredeti jelentés szerint kívánja felvetetni, mert a fontos ügyet így per tangentem tárgyalni nem látja célszerűnek.

Hodossy Imre, Kerkapoly, Deák Ferencz, Ghyezy Kálmán, Hoffmann Pál, Tisza Kálmán és gr. Zichy Nándor felszólalása után Hodossy indítványa 114 szóval 70 ellenében elejtetik s a p. ü. bizottság jelentése elfogadtatik.

Következik Simay Gergely indítványa, mely szerint az örmény egyház részére 5000 frt. segély megszavazását kéri.

Az indítvány rövid vita után elejtetik.

Horváth Boldizsár igazságügyminiszter közben törvényjavaslatot nyújt be a curiai bírák szaporítása stb. tárgyában. Kinyomatik.

Folytatattván a napirend, elfogadják Horváth Mihály indítványa: hogy a történelmi források kiadására előirányzott 15,000 frt 20,000 frtra emeltessék.

Zsedényi Ede s társai következő indítványa nem fogadtatik el: Az ágostai hitvallású evangélikus egyház céljaira, különösen az erdélyi hitoknokok fegyverezése tekintetéből 36,000 frt helyett 44,000 frt. vétessék fel az 1871-ki kultuszminiszteri budgetbe. (Mellette szavazott 56, ellene 68.)

Borlea Zsigmond indítványa, mely szerint a brády gymnasium segélyezésére 4000 frtot kér a közoktatásügyi budgetbe felvenni, —

Széll Kálmán, Tisza Kálmán, Zsedényi Ede, Várdy Gábor, Babes Vincze és b. Simonyi Lajos beszédei után elejtetik. Pavlovics István indítványa, mely szerint az újdíki szerb gymnasium részére a közoktatásügyi budgetbe 1871-re 6200 frt helyett 9700 frt felvétele kéretik, miután többek közt a pénzügyér is mellette nyilatkozik.

a p. ü. bizottság jelentése szerint elfogadtatik.

Jonesku Döme képviselő által a belényesi gymnasium részére javaslatba hozott 4000 frt. illető indítványát a pénzügyi bizottság nem véli megajánlandónak, mivel a segélyt indokolva nem látja.

Vita nélkül elfogadtatik a bizottsági jelentés

gok élére, ki szigorú jelleme, fáradhatlan szorgalma, s végtelen ügyszeretettel harmincz éven át magát a színészet megalapítói közé emelte. Ő nemcsak játszott, nemcsak igazgatott, hanem művészi tekintélyénél fogva példány és kritika volt egy személyben. Megható sasteakite, mit ha szemüvegével felfegyverzett, a kilépni akaró színész feletti szemléi által a színészekbe szabotosságot, szellemet lehelt. Szigora oly messi ment, hogy megtörtént, mikép karmesterét Lavotta Jánost, a szelleműs zeneszerzőt megpofozta.

Menti ez eljárást az idő, de menti azon siker, mit Kócsi szelleme kifejtett. E férfi csakhamar oda emelte társaságát, hogy Erdély színésze mind biztosabban evezett a megalapulás fölé akkor, midőn a pesti társaság mind közelebb jutott a felbomlás örvényéhez.

Két év mulva, az előadás második évnapiján, 1794. nov. 11-én Kolozsvárt országgyűlés nyílik meg. Kócsi előadásaival a rendek tetszését megnyeré. A színészet ügye naponta több barátokat nyert. S azon évben, melyben a pesti társaság Pestről Kecskemétre bujdosott, hol felbomlott: 1795-ben a kolozsvári társaság országos pártolás alá jutott.

Az országgyűlésen 1795. márt. 18-án szönyegre hozák. Mint az országgyűlési jegyzőkönyvek mutatják, a rendek felfogva a nemzeti nagy cél fontosságát, fricsi Fekete Ferencz országgyűlési tagot terv készítésével bízik meg, melyben a színészet jobb lábra állítását s állandósítását dolgozná ki.

Fekete Ferencz, ki színészetünk történetében husz éven át, mint a legmelegebb pártoló fog megjelenni: tervét 10 nap alatt elkészíté, s azt márt. 28-án a rendek elébe adá. E terv, mi az országos jegyzőkönyvben kivonatlag fenmaradt, világos adat arra, hogy azon kornak a színészet iránt meg volt lelkesedése, de valódi fogalma még hiányzott. A tervelő tiz rendes s négy félfizetéses tagot tervezett elő, az elsőket 20, az utolsókat 10 forint hónapi díjjal. Egy színház előállítására 8000 forintot javalt; a deficitek fedezésére 12,000 frt, az ügy gyarapítására s írói díjakra más 10,000 frt tőke alapítványt tett fel — s így az egész színügy állanodásítására 30,000 forintot tervezett tervében a rendek elébe.

(Folytatása következik.)

Pulszky Ferencz képviselő által egy ásvány-gyűjtemény megvásárlására adandó 5000 frt iránt benyújtott indítványát a pénzügyi bizottság elfogadandónak véleményezi.

Vita nélkül elfogadtatik.

Simay Gergely képviselő által, az erdélyi muzeum részére megszavazandó 10,000 frtot a pénzügyi bizottság nem véli megszavazandónak, és pedig azon mult évi határozat indokai alapján, miszerint Kolozsvárott nagy költségű egyetem levén felállítandó, s ezen összeg amaz országos főtanintézet szükségleteire fogván felhasználni, a maga idejében az illető dotatióba foglaltassék be.

Gr. Bethlen János nem fogadja el a véleményét, mert előadztatik az ügy, — Simay Gergely és Patrubány Gergely hasonló nézetben vannak; előbbi legalább ideiglenesen kéri megszavazni.

Szavazással a bizottság jelentése fogadtatik el.

Zmeskál Zoltán képviselő által benyújtott határozati javaslatát, melyszerint utasittatik a vallás- és közoktatási miniszter ur, hogy vegyen fel a rendkívüli szükségletek rovatában „tudományos hazai-társulatok segélyezésére” egy a szükséghez mért összeget — a ház a p. ü. bizottság jelentéséhez képest el nem fogadta, mert nincs kijelölve a cél, mint más társulatoknál.

Ülés vége 2 órakor.

KÜLFÖLD.

Kolozsvár, márcz. 12.

(s.) A Poroszország és Oroszország között fennálló titkos szövetségre vonatkozólag fölmerült hírek, melyeket a német császárnak a minden oroszok cázához intézett ismeretes hálasürgönye keltett, még mindig nem engednek a térből, dacára az e híreket nyomban követő dementi-knak. Mindazáltal, bármily valószínűtlenséggel is birjanak a combinatiók, mint a mily valószínűséggel kölcsönöznek épen ellenkezőleg, a legközelebb mult jelenségei: annyi tény, hogy soha két kabinet között oly intim viszony még nem létezett, mint a milyent a famosus sürgöny az orosz és porosz uralkodó család között inaugurált. Közlebből ugyanis sz. pétervári táviratok szerint, a német császár az orosz czár s ez viszont őt és fiát, akoronaherceget két orosz ezred tulajdonosává nevezte, habár mind Vilmos, mind fia már egyszer részesültek e kiténtetésben az orosz udvar részéről; mi tehát rendkívül barátságos viszony jele, miután idegen souverain még eddigelő soha sem volt két ezred tulajdonosa.

A francia országi események mindenre inkább képesek, mintsem egy lélekemelő látványt nyújtani s a francia nemzet iránti sympathiákat emelni. Mindenfelé kölcsönös vádaskodások, a pártszenvédek szítása, a multak feletti recriminatiók. A bordeauxi nemzetgyűlés, melyre oly óriási feladat vár, ahelyett, hogy gyors s erélyes kezekkel — minden egyének mellözésével — az ország ujjáteremtésének titáni munkájához kezdene: kicsinyes személyeskedések és meddő pártusák színhelyére törpül. Tudjuk, s kellőleg méltányoltuk a legutóbbi napokban az indítványt, a volt nemzeti védelmi kormányt nemcsak feleletre vonni, de sőt egyenesen vád alá helyezni. A napokban meg Garibbldi verificatióját tagadta meg, mi Vrktor Hugót is mandatumra letételére birta.

A departement-okban imitt-amott veszélyes előjelei mutatkoznak egy kezdődő munkás-mozgalomnak. Creuzoban, hol a legközelebbi multban kiterjedt lázongások voltak, s hol a francia senatus volt elnökének, Schneidernek nagyszerű vasgyára van, már mutatkoznak a munkásmozgalom symphoniái. Hasonlókép Roubaix-ban tömegesen beszüntették a munkások a munkát azon okból, mivel nem huznak többé zsoldot, melyet a háboru tartama alatt, mint nemzetőrök kaptak. Egyébiránt mindkét helyen nem öltött még nagyobb mérvet a mozgalom, de mind itt, mind Párisban még nagyon sajnós s meglehet véres jele- neteknek leendünk tanui, ha a Thiers-kormány nem lép fel erélyesebben az izgatokkal és éretlen tömeggel szemben.

Spanyolországban a f. hó 8-án történt választások a Cortes-be (országgyűlés) a kormány javára ütöttek ki. Ha valjon azonban a nép valódi akarátát fogják-e az ujan megválasztottak repraesentalni, kérdéses, miután némely helyett ugyszólva ostromállapotban történt a választás.

A KELET magán-távirata.

Feladatott Pesten, márcz. 13. 10 ó. — p. d. e.
Érkezett: márcz. 13. 11 ó. 30 p. d. e.

A francia kormány Algirban 100,000 katonára számára táborot alkot, mely nagyszerű katonai iskola lenne. Tengerészeti megtakarítások Toulonban életbeléptek. Rochefort halálán van. Nemzetgyűlés feloszlása várható; utána a plebiscitum fog határozni a megállapítandó kormányforma felett. Vilmos császár Amiens, Rouen, Nancyn át tér haza s 17-én Berlinbe megérkezend. A hadsereg fényes ünnepélyes bevonulása május elején lesz. A porosz koronaherceg ellenlé Bismarck súlyos békefeltételeit.

NAPI HIREK.

— Waring Brothers kolozsvári irodái vasárnap a városi rendőri hatóság által a magyar keleti vasuti társulat megkeresése folytán hivatalosan zár alá helyezettek. A városi közbeszéd szerint ezen intézkedés azért tétetett, mivel a vállalkozók részéről több szédelgő üzleti eljárás napfényre jött volna állítólag utólagosan. Ezen hírrel kapcsolatban még azt is megemlítjük, hogy a társulat az összes vonalokon mint tulajdonos hivatalosan behelyeztetik, és biztosan remélhető, hogy az építkezések hátra-

levő része legközelebb erélyesen célba vétetik. Ezen intézkedés által várható, hogy a keleti vasut hálózata a törvényesen megállapított időszakban a forgalomnak átadható.

— A budai várpalotában ismét tisztogatnak; Pesten az a hír kering, hogy ő felségeik szerdán jönnek le Budára és ott egy hétig fognak tartózkodni. A királyné aztán visszatér Meránba, honnan nyárára Miramaréba fog menni.

— A muzeum egyesület által rendezett felolvasások elseje (illetőleg második, ha a közgyűlést is ide számítjuk) e hó 11-én tartatott meg. A városház nagy termét ez alkalommal nem igen nagyszámú közönség látogatta meg. Ennek okát azonban nem közönségünk közönyösségében kell keresnünk, hanem abban, hogy először a felolvasás csakis 11-én reggel falragaszok által lön kihirdetve, a helybeli lapok arról mit sem tudtak, és másodsor a rossz időben, mely a nőket szobáikba szorította. Ez alkalommal Finály értekezett a szám- és mérték rendszerről. E körül az általános fogalmakat kifejtve és a szám- és mértékrendszer szoros összefüggését kimutatván, a tizedes rendszer alkalmatlan voltát bizonyította és a tizenkettős rendszer elfogadását ajánlta. Thomas Leech, ki „Dozens versus Tens” című munkájában ugyan e tárgyat fejtegeti, a bevezetésben azt mondja: „minden változás alkalmatlan, és nagy változás nagyon is alkalmatlan, azért gondosan meg kell fontolnunk, mielőtt változást, vagy épen „nagy változást” akarunk tenni, valjon az előnyök felérnek-e a változás által okozott hátrányokkal.” — Ha a tizenkettős rendszer életbe léptetése csakugyan elhatározatnók, bizonyára oly nehézségekkel találkozunk, melyekről in thesi fogalmunk sincsen; azért nehezen hiszszük, hogy ezen elmélet a gyakorlati életbe átmehtene.

— A tegnapelőtti színházi ünnepély a kitűzött célra, „a színészi nyugdép-alap gyarapítására” szép összeget hozhatott be, miután nem csak a nézőtér tömve volt, hanem a szereplő színészek egy része is lemondott ez este játék-díjáról. Örülünk a szép sikernek s reméljük, hogy Fehérváry ur nyílt számadásban értesíteni fogja a közönséget az est eredményéről. Egyszersmind fölhevük a választmány figyelmét a nyugdíjazás ügyére, melynek rendszeresítése talán már végleg elintéztethetné. Így eldöntendő lenne: csupán a kolozsvári, vagy egyáltalán az erdély-részi színészek lesznek-e az alpból egykor segélyezendők? Fognak-e magok a színészek — fizetések arányához mért — díjakkal járulni e töke rendszeres gyarapításához s ha igen, nem lenne-e természetes, hogy a helybeli színészekkel állandó szerződés kössék? miután a jelenlegi szerződötési móddal azon méltánytalanság történhetnék meg, hogy néhány évi díj-fizetés után elbocsátatva díjaik oda vesznének, s ha nem: a nyugdíjra jogosultak száma ugy felszaporodhatnék, hogy a csekély tőke kamatjának alig lenne valami láttatja. Ezen s más ide vonatkozó kérdések tisztázása mindenesetre ohajtandó lenne.

— Maros-Vásárhelyt „Írói egyesület” alakult, mint ottani tudósítónk írja. Az egyesület minden hétfőn gyűlést tart „a szépirodalom terjesztésére, azon célból, hogy általános érdek gerjesztessék iránta; az egyesület tagja lehet minden értelmes ember, az összejöveteleken a tagok munkálataikat fölolvassák, megvitatják és megbírlják, melyek közül az értékesebbek az egyesület közlönyében, az „Erdély”-ben, látnak napvilágot.” A társulati munkálkodás az erők központosításával remélhetőleg szép eredményeket fog fölmutathatni ez új egyesület körében is.

— Jókai Vidráján (a Magyar Nábóbban) mindnyájan józúket neveltünk, ki midőn nagyon sarokba szorult és sehogy sem tudott magán máskép segíteni: földuzta orrát, tovább nem játszott s azt mondta, hogy ő már most lefekszik és meghal. A „Magyar Polgár” is, ugy látszik, szereti Vidra példáját követni, mit ujabbán avval tanusit, hogy 59-dik számában K. Papp Miklós kinyilatkoztatja, hogy a „Kelet” szerkesztőségével minden irodalmi összeköttetést megszüntet. Utánzás és ismétlés ugyan, de nem vehetni neki rossz névet, hanem azt saját érdekünkben ki kell nyilatkoztatnunk, hogy a „Kelet” a „Magyar Polgár”-ral eddig sem állott semminemű „irodalmi” összeköttetésben sigy — de strigibus, quae non sunt, nulla fiat mentio. — Hanem azért mi nem halunk meg s a „M. P.” — valószínűleg számos — bal-fogásait ezután is megrójuk.

— Vastag kolozsvári festő (a nem rég elhunyt Schwind tanítványa) az idei bécsi múkiállításra egy festményt küldött, mely nagy feltűnést okoz. A „Tagespresse” a következőket írja róla: „Ámbár szűkebb értelemben család képi, mivel rajta Erlanger báró öt vidor gyermeke szemléltető, mégis valóban művészi kivitele, megnyerő s élénk színezete és kitűnően költői vázlatla miatt genre-képnek mondható. Az arcképfestők rendszeren azon hibába esnek, hogy miként a rossz fordító, szorosan az eredetihez ragaszkodnak, minek rendszeren az következménye, hogy az arcképi merev és élettelen. Vastag igen helyesen cselekedett, hogy ezen pedans lelkiismeretesség alól kivonta magát. Ő a négy piros-pozsgás leányt és a komoly fiut élet nagyságban a kertben játszva festette, nem mint arcképet, hanem mint élők, színteljes genre-képet, és ez neki a legnagyobb mértékben sikerült.”

— Mai számunk mellékletül veszik t. olvasóink az „Erdély” előfizetési fölhevását a második negyedévre. Több-szor volt alkalmunk e derék válatatra fölhevni közönségünk figyelmét s nem is alaptalanul, mert ugy szólván az egész pesti sajtó osztatlan elismeréssel fogadta az új lapot. Csak következetesek vagyunk tehát, midőn ez alkalommal is a legmelegebben ajánljuk a mellékelt fölhevást a közönség pártolásába.

— Új fegyver. Hrubayer József, vasmegyei földbir-tokos, közelebb egészen új szerkezetű hátultöltő fegyvert talált föl, melyet már próba végett be is nyújtott a honvédelmi miniszteriumnak. Ez új szerkezetű fegyvert e hó 20-án fogja egy szakértő bizottság megvizsgálni a Rákóson. A kik előlegesen megvizsgálták, igen figyelemre méltó találmánynak állítják.

— A honvédség tisztjel. A honvédség tisztja kara következő rangfokozatot mutat fel: 1 altábornagy (a főparancsnok József főherceg) 1 tábornok. 14 ezredes; ezek közül 5 kerületi parancsnok, 1 a honvédelminiszterium ka-

tonai osztályának feje, 4 zászlóalj parancsnok és 4 számfeletti. 23 alezredes; mind zászlóaljparancsnok. 56 őrnagy; ezek közül 48 zászlóaljparancsnok; 4 a ministeriumnál beosztva, 4 számfeletti. 103 első oszt. százados; ezek közül 82 a tényleges, 21 a szabadságolt állományban. 126 második oszt. százados; ezek közül 68 a tényleges, 58 a szabadságolt állományban; 271 főhadnagy; 146 a tényleges, 125 a szabadságolt állományban. 396 hadnagy; 209 a tényleges, 187 a szabadságolt állományban. 41 tiszjelölt. Ezenkívül van a lovasságnál 5 alezredes. 12 őrnagy, kik közül 6 a tényleges állományhoz tartozik, 6 pedig számfeletti. 71 lovasszázados, 20 a tényleges, 51 a szabadságolt állományban. 46 főhadnagy, 16 tényleges 30 a szab. állományban; 73 hadnagy, 30 tényleges, 43 a szab. állományban; 20 tiszjelölt. Van még 5 törzshadbíró, 2 I. oszt. százados hadbíró, 4 II. osztályú százados hadbíró 6 törzssorvos, 34 zászlóaljorvos századosi ranggal, 40 zászlóaljorvos főhadnagyi ranggal, 7 I. oszt. alhadbíró, 11 II. oszt. hadbíró 3 I. oszt. állatorvos, 3 II. oszt. állatorvos. A legénység 122,000 főre megy, melyekre összesen 1032 tiszt esik. A gyalogságnál, 19 tiszet számítva egy zászlóaljra 392 tiszt hiányzik tehát, míg a 36 lovasszázadnál 46 tiszt felesleges.

— „A nők az alkotmányban.“ Az utóbbi amerikai választásoknál egy öreg katonatiszt a háborúban viselt dolgai folytán érdemesnek tartván magát arra, hogy az állam ügyeibe is beleszóljon, felcsapott követjelöltnek. Ellenjelöltje egy fiatal tehetséges ügyvéd volt. A katonatiszt belátván, hogy e téren nem mérkőzhetik ellenfelével, programbeszédében csak érdemeinek felsorolására szorítkozott. „Polgártársak! — mondá — küzdöttem, véreztem, éheztem a hazáért. Néha mezitláb kellett téli fagyban mennem a haza szolgálatában.“ — E szavaknál egy nő sirva közeledett hozzá. — Colonel ön csakugyan ennyit tett a hazáért? — kérde könyek között. — Igen — volt a jelölt önértékes válasza — s még ennél többet is! — Polgártársak — szólt a nő a néphez fordulva, ismerjük el a Colonel nagy érdemeit. Jelentsük ki, hogy e férfi elegett tett hazafiúi kötelességének s nyissunk tért ama fiatal embernek is, hogy magát kitüntesse. Szavazzunk tehát ő reá! — Az indítvány közhelyességgel találkozott s a katonatiszt nagy kitüntetések között megbukott.

— Emil de Girardin, kiről ép most közlünk egy érdekes tárczazikkorsorozat, hazáját elhagyja és Amerikában szándékszik letelepedni. Ő azon megnyugvással távozhatik, hogy hazáját nem hagyta el előbb, mielőtt nem kísértett meg erejéhez képest mindent, az ellen mi nazáját a mai szerencsétlen helyzetbe hozni képes volt.

— Heverő tőke. Körülbelül 100 év előtt Dietrichstein herceg szileziai birtokait Nagy Frigyes porosz királynak 333,333 1/3 aranyért eladta. A harmad arany e czélra különösen veretett. Egy év előtt e hercegi család utolsó ivadéka meghalt Bécsben és hagyatékában érintetlenül megtaláltatott a 333,333 1/3 arany. Mit lehetett volna e pénzzel eszközölni! Drága szeszély, mely másfél millió forintnál nagyobb összeget 100 éven át hevertetett. Ha az első birtokos az egész összeget 5 perzentos kamat mellett kiadta volna, most e harmad millió arany már 44 millió arany értékre emelkedett volna, a mi a mai árfolyam mellett körülbelül 250 millió forintot, azaz egy negyed milliódot tenne.

KÖZGAZDASÁG.

A pince-egylet alakuló közgyűlése.

(K.) A pince-egylet f. hó 10-kén tartotta alakuló közgyűlését, b. Bornemisza János ö nmitsága elnöklete alatt. Jelen volt 18 tag, kik 468 részvényt képviselnek. Mindenekelőtt constatatott, hogy 640 db részvény iratott alá; miután az alapszabálytervezet az alakulást 500 db. részvény aláírásához kötötte, s ennél több iratott alá, az alakulhatás kimondatott.

Mint hogy a társaság a meglevő pince-egyletet veszi át, a kiküldött bizottság bemutatta a leltárt, melynélfogva a pince-egylet borai és felszerelvényei átvettek valamint jelentve lett, hogy b. Bánfi Albert és a Camus hagyaték borait, mintegy 10—11,000 erd. veder bort bizományba átvett.

Ezek után az alapszabályok végleges megállapítása jött szőnyegre. Zeyk József, Wagner Fr., Szabó S., Deme-ter K., Tóth Zs., Kővári s mások felszólalására alapsza-bályi tervezet több pontja oly módosításokon ment át, hogy most az egylet, mint bevallott részvény és kereskedelmi társaság commercialis alapra lett fektetve, s azon indok, mely az aláírástól többeket visszatartott, mintha zártkörű társu-lat tervezetnek, teljesen megszűntnek tekinthető. Czége már most „Erdélyi pince-egylet, kereskedelmi részvényes társaság.“ Alaptőkéje 300,000 ft., mi 1500 db. 200 fto-s névre szóló részvényekre oszlik, miből egyelőre csak 750 db. bocsátatik ki. A választmány 5-ről 7 tagra emelte-tett, s teendője egy formulázattal, hogy az üzlet vezeté-sét az igazgató által végezteti. Valamint végső pontja, a lehető felosztás feltételei közé az is beigtattatott, hogy ha tán a befizetett részvénytőke felette lepadna. Mely válto-zások, a másodrendű módosítványokkal a részvénytársasági alakot teljesen kidomborították, s a háttérben nyomott igaz-gatót, mint első sorban felelőst, előtérbe hozták, s módot nyújtott arra, hogy a részvénytőke, mint borkereskedési alap, a termelés és piacszerszés jövőjének. a jelenben fel-ne áldozathassék; mi kis tőke mellett, könnyen bekövet-kezhett volna.

A mily sajnós volt látni, hogy az oly kedvelt és nyereséyes vállalat kellő őszhangra nem talál, sőt egy más haszonvállalat szembeállítására forgott szóban; ép annyira örvendünk, hogy az alapszabály közmegelegedésre formu-lázattatott.

Be levén fejezve, megválasztatott az egyleti választ-mány. Elnök lett b. Bornemisza János, választmányi ta-gok: gr. Bánfi Miklós, Paget János, Tauffer Ferencz, gr. Teleky Gusztáv, Zeyk József és Wagner Frigyes.

Pince-helyisége az ismeretes Gubernium-épület nagy-szerű pinczéje, irodája és házi raktára a mellette eső b. tordautczai szegleten lesz.

— Egy vasuti szaklap a legújabb, hiteles adatok alapján érdekes statisztikai összeállítását hozza az 1870. végén Magyarországon már üzletben volt vaspályáknak, közlőlvén nemcsak a mértföldek számát, hanem a befekte-tett tőke összegét is. A kimutatásból ez érdekes számokat közöljük:

1870. végén tíz vaspályánk volt forgalomban követ-kező mértföldszámokkal:

1) osztrák államvasut magyar része	116.03 mfd.
2) tiszavidéki vaspálya	78.76 "
3) déli vasut magyar vonalai	110.83 "
4) mohács-pécsi vasut	8.— "
5) pécs-baresi vasut	8.93 "
6) alföld-fiumei vasut (esaba-villány)	40.20 "
7) kassa-oderbergi vasut (Kassa-Eperjes.)	4.25 "
8) első erdélyi vaspálya	38.21 "
9) magy. kel. vasut (N.-Várad-Kolozsv.)	20.07 "
10) magyar kir. államvasutak	46.36 "

Összesen: 459.62 mfd.

E hálózat kiépítettése s a forgalmi eszközök beszer-zésére több mint 322.263 000 frt fordítottat, mely összeg következőleg oszlik el:

1. osztrák államvaspálya	89.774,800 frt.
2. tiszai vaspálya	42.726,117 "
3. déli vaspálya	69.143,710 "
4. mohács pécsi vasut	6.873,537 "
5. pécs-baresi vasut	6.913,200 "
6. alföld-fiumei vaspálya	28.675,500 "
7. kassa-oderbergi vasut	5.128,250 "
8. első erdélyi vasut	35.000,000 "
9. magyar keleti vaspálya	18.478,000 "
10. magyar kir. állami vasutak	19.550,000 "

Ez összeget egybevetve a mértföldek számával egy-egy mértföld építési költsége átlag 709,925 forintba rug.

Távirati tudósítás a bécsi tőzsdéről.

Mart. 11-én 5% Metalliques 100 frt 58.25. Kamat 58.25. 5% Nemzeti kölcsön 100 frt. 69.90. 1860. Köl-csön 95.80. Bankrészvény 726. Hitelintézeti részvény 200 frt. 260.20. London 10 ft. st. 100 frt. 23 1/4. kr. 124.90. Ezüst 123.—. Cs. kir. arany 5.87. Napoleonor 9.93.

Urbéri kötvények: Magyarországi 79.60. Temesi 77.—. Erdélyi 75.—. Horváthországi 83.25.

Felelős szerkesztő Szász Béla.

A közönség köréből. *)

Nyílt kérdés

t. Schütz János urhoz.

Azon alkalomból, hogy a múlt szerdán ismét nem lehetett községi képvisleti gyűlést tartani, mivel a tagok nem jelentek meg elegendő számban, és ezen eset, fájda-lom, Kolozsvárt annyiszor ismétlődik, hogy a községi ügyek a közszellemtől át nem hatott városi képviselők lanyhasága miatt gyakran veszélyeztetnek: bátor vagyok tek. uraságotat nyilvánosan felkérni, sziveskedjék azon jegyzéket, mely a mulasztások felől tek. uraságod kezében van, hirtapilag közzétenni, hogy az illető hanyag képvi-selők kötelességük mulasztása miatt a nyilvánosság előtt piruljanak.

Kolozsvárt, 1871. márt. 10.

Egy. v. képviselő.

*) E rovat a'att közlőttekért csupán a sajtóhatóság iránt vál-lal felelősséget a szerk.

(89)

Schwechati kiviteli sörök

(4—6)

kaphatók:

KARVÁZY GYULA

fűszer, csemege és bor üzletében.

Schwechati ászok sör (Schwechater Export-Lager-Bier)

egy nagy üveg 30 kr.

Márctiusi sör (Märzen-Bier) 34 kr.

Bakk-sör (Bock-Bier) 40 kr.

Minden üveg 10 krajczárba számíttatik és ugy vissza is vétetik.

Vidéki megrendelések utánvétel mellett küldhetők. Nagyobb megrendeléseknél az árak jutányosabbak.

(86)

(2—3)

!Távirat!

Wertheim F. és társa

részére

Bécsben.

Egy iszonyu égés, táplálva nagy készlet czukor, borszesz és viasz által, egész fűszerárú raktáramat elhamvasztá, csupán az ön nápolyi raktárából vett tűzmentes szekrény maradt meg részemre, mely a legerősebb tűznek tökéletesen ellent állt, és nekem a legértékesebb papírjaimat és pénzemet megmenté.

Nápoly, február 10-én 1871.

Buonocore Mihály.

(15)

(9—*)

Zongorák

ujak és használtak,

1 kitűnő négyszög-zongora 150 frt.

1 6 3/4 oktávás-zongora . 150 frt.

és feljebb,

Triska Ferencz

zongora készítőnél,

Kolozsvárt, hiducza 315 sz.

Hontálálható: d. e. 10-től 12-ig.

Használt zongorákat vesz és becserél.

(34)

(3—*)

Életszükség

ezer meg ezer beteg számára a legfőbb bajokban a kitűnő gyógyszerjü

Hoff-féle maláta készítmények.

Udvari szállító, HOFF JÁNOS ur központi raktára Bécsben

11 Kärntnerring 11.

Székesfehérvár, 1870. okt. 16. Nőm és én már azon voltunk, hogy ön csokoládjáról, mely „egészségünket teljesen lábraállította.“ drágasága miatt leszokjunk. Azonban saját magunkon volt módunk tapasztalni, hogy ön készítményeinek elhagyása, recidivált idéz elő. Ön csoko-ládja tehát **Életszükség** nekünk. (Megrendelés 6 font maláta-csokoládra és 2 cso-mag maláta-mell-csukorkára.) Ön lekötöztette

Frank Leo, izr. községi jegyző.

Bécs (Wieden, Favoritenstrasse, Nro. 8.) (Kivonatban.) Komoly tüdő-bajban szenvedék, s a baj időszerű köhögési rohamokban nyilvánult, elannyira, hogy már reményemet vettem, mivel semmi szer sem használt. Ekkor ön maláta készítményei mentének meg: a maláta-kivonat egészségi-sör és a ma-láta-kivonat csukorkák. Ön hasonlíthatlan maláta-csokolád-porainak köszönhető gyöngye kis fiam már korábban életét és most én is ön maláta-készítményei által nyertem vissza teljes gyógyulásomat; nem is élhetek már azok nélkül.

Felbacher Károly, polgári mérnök, a Cement-műintőde részvényese és képviselője sat. sat.

Valódi HOFF-féle Maláta-készítmények egyedüli árudája Kolozsvárt Karvazy Gyula, Fehérvárt Csiki Kristóf, Segesvárt Teutsch J. B. Dérsen Krémer Sámuel, Gyergyó-Szt.-Miklóson Lázár Antal özvegye és fiainál.

(58)

(6—22)

Duha Kristóf

fehérmű gyárában belközéputcza 457. sz., felvállaltatnak mindennemű fehérműek megvarratatása; hol is egy ki-tűnő szakképzett **bécsi szabász** van alkalmazva; és így a megrendelé-sek gyors és jutányos árban teljesíttetnek.

RAKTÁROMban dús választásban kaphatók: **rumburgi-, hollandi-, creász-, bécsi házi vásznak, asztalnéműk, gaz-dasági ruhaszövetek, több ezer rőf (schifon) angol vászon zsebkendő, férfi és női fehérmű** legnagyobb választékban, **kötő-, varró czérna.** Vidéki megrendelések pontosan teljesíttetnek.

A nagy érdemű t. közönség szives pártfogásába ajánlja magát

DUHA KRISTÓF,
fehérmű gyáros.